

קידושין יד

דברים פרק כה

(ה) כי יִשְׁבּוּ אֲחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יִבֹּא עָלֶיהָ וּלְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה: (ו) וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תִּלְדַּד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחַה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: (ז) וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחְתָּהּ אֶת יְבִמָּתוֹ וְעָלְתָהּ הַשְּׂעָרָה אֶל הַזִּקְנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יִבְמִי לְהִקָּים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יִבְמִי: (ח) וְקָרָא לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדָבְרוּ אֵלָיו וְעָמְדוּ וְאָמְרוּ לֹא חָפְצָתִי לְקַחְתָּהּ: (ט) וְנָגְשָׁה יְבִמָּתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזִּקְנִים וְחָלְצָה נַעֲלָהּ מֵעַל רַגְלָהּ וַיִּרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: (י) וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל:

והיבמה נקנית בביאה כו'.

שאלה: בביאה מנלן?

תשובה: אמר קרא: **יִבְמָה יִבֹּא עָלֶיהָ וּלְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה.**

קושי: ואימא: לכולה מילתא כאשה!

תירוצ: לא סלקא דעתך, דתניא: **יכול יהו כסף ושטר גומרים בה, כדרך שהביאה גומרת**

בה? תלמוד לומר: (דברים כה) ויבמה, ביאה גומרת בה, ואין כסף ושטר גומרים בה.

קושי: ואימא: מאי **ויבמה**? דבעל כרחא מיבם!

תירוצ: אם כן, לימא קרא ויבם, מאי **ויבמה**? שמעת מינה תרתי.

מקור שחליצה מתירה אשה להתחתן: **ונקרא הנה כי חלוץ הנעל**, כיון שחלץ בה נעל - הותרה לכל ישראל.

קושי: האי **יבמה** להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכדתני רב שמואל בר יהודה: **יבמה** -

בב"ד של ישראל, ולא בבית דין של עובדי כוכבים!

תירוצ: תרי **יבמה** כתיבי.

עוד קושי: ואכתי מיבעי ליה לכדתניא, **אמר רבי יהודה: פעם אחת היינו יושבים לפני ר' טרפון,**

ובאתה יבמה לחלוץ, ואמר לנו: ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל!

תירוצ: ההוא, **מוקרא הנה** נפקא.

מקור שמיתת היבם מתירה אותה:

קל	חומר
המקרה	אשת איש שהיא בחנק
הדין	יבמה שהיא בלאו
	מיתת הבעל מתירתה
	לא כל שכן?!

פריכת הקל וחומר: מה לאשת איש שכן יוצאה בגט, תאמר בזו שאינה יוצאה בגט?

דחייה: הא נמי יוצאה בחליצה.

פריכת הקל וחומר: אלא, מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה!

דחייה: אמר רב אשי: הא נמי אוסרה מתירה, יבם אוסרה, יבם שרי לה.

שאלה: ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק"ו:

קל	חומר
המקרה	יבמה אינה יוצאה בגט
הדין	אשת איש יוצאה בגט
	יוצאה בחליצה
	אינו דין שיוצאה בחליצה!

תשובה: אמר קרא: **ספר כריתות**, ספר כורתה, ואין דבר אחר כורתה.

שאלה: ותהא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר:

קל	חומר
המקרה	אשת איש שאין יוצאה בחליצה
הדין	יבמה שיוצאה בחליצה
	יוצאה בגט
	אין דין שיוצאה בגט!

תשובה 1: אמר קרא: **ככה**, וככה עיכובא.

דחייה: וכל היכא דאיכא עיכובא לא דרשי ק"ו? והא יוה"כ, דכתיב (ויקרא טז) **אורח**

חולק, ותניא: **וצהו חטאת** - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת; שיכול והלא

דין הוא: ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם, מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש

השם! **ת"ל: וצהו חטאת**, הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת; וטעמא דמעטיה

קרא, הא לאו הכי - דרשינן קל וחומר אף על גב דכתיב ביה **חולק**!

תשובה 2: אמר קרא: (דברים כד) **כה**, לה - ולא ליבמה.

קושי: ואימא: **כה** - לשמה!

תירוצ: תרי **כה** כתיבי.

דחייה: ואכתי מיבעי ליה: חד **כה** - לשמה, ואידך **כה** - ולא לה ולחבירתה!

הדרן - קול נשי החלומי
הדרן מישל פורו

• hadran.org.il/he •

תשובה 3: אלא, אמר קרא: (דברים כה) **פֶּסַח**, נעל אין, מידי אחרינא לא. **קושי:** והאי **פֶּסַח** להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכדתניא: **פֶּסַח** - אין לי אלא נעלו, נעל של כל אדם מנא ליה? ת"ל: **פֶּסַח**, נעל - ריבה! א"כ, מה ת"ל **פֶּסַח**? נעלו הראוי לו, פרט לגדול שאין יכול להלך בו, פרט לקטן שאין חופה את רוב רגלו, פרט למסולים שאין לו עקב! **תירוץ:** אם כן, נכתוב קרא נעל, מאי **הַפֶּסַח**: שמעת מינה תרתי.

שמות פרק כא

(ב) **כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָדִי שֶׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יָצָא לְחֻפְשֵׁי חָנָם:** (ג) אם בגפו יצא בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו: (ד) אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו: (ה) ואם אמר לאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי: (ו) והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם:

(ז) **וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה** לא תצא כצאת העבדים: (ח) אם רעה בעיני אדניה אשר לא לו יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה: (ט) ואם לבנו ייעדה כמשפט הבנות יעשה לה: (י) אם אחרת יקח לו שארה פסוטה וענתה לא יגרע: (יא) ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף:

שמות פרק כב

(א) אם במחתרת ימצא הגנב והכה ומת אין לו דמים: (ב) אם זרחה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם אין לו ונמכר בגנותו:

דברים פרק טו

(יב) **כִּי יִמְכֹּר לָךְ אַחִיד הָעֲבָדִי אוֹ הָעֲבָרִיָּה וְעַבְדְּךָ שֶׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנָה הַשְּׂבִיעִית תִּשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ:** (יג) וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: (יד) העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך ה' אלהיך תתן לו: (טו) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדה ה' אלהיך על פן אנכי מצוה את הדבר הזה היום: (טז) והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: (יז) ולקחת את המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה כן: (יח) לא יקשה בעיניך בשלחה אתו חפשי מעמך כי משנה שְׂכָר **שְׂכִיר** עבדך שש שנים וברכך ה' אלהיך בכל אשר תעשה:

ויקרא פרק כה

(לט) **וְכִי יִמּוֹךְ אַחִיד עַמְּךָ וְנִמְכַּר לָךְ** לא תעבד בו עבדת עבד: (מ) **כְּשֹׁכֵר** כתושב יהיה עמך עד שנת היבל יעבד עמך: (מא) ויצא מעמך הוא ובניו עמו וישב אל משפחתו ואל אחוזת אבתיו ישוב: (מב) כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד: (מג) לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך:

(מז) **וְכִי תִשְׁיַג יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עִמָּךְ וּמָךְ אַחִיד עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תוֹשֵׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֹקֵר מִשְׁפַּחַת גֵּר:** (מח) אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד מאחיו ונגאלו: (מט) או דודו או בן דודו ונגאלו או משאר בשרו ממשפחתו ונגאלו או השיגה דודו ונגאל: (נ) וחשב עם קנהו משנת המקור לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר יהיה עמו: (נא) אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב וגאלתו **מבסר מקנתו**:

מתני'. **עבד עברי נקנה בכסף ובשטר, וקונה עצמו בשנים וביובל ובגרעון כסף; יתירה עליו אמה העבריה, שקונה את עצמה בסימניו. הנרצע נקנה ברציעה, וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון.**

מקור לעבד עברי נקנה בכסף: מכסף מקנתו, מלמד שנקנה בכסף.

קושי: אשכחן עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים, הואיל וכל קנינו בכסף, נמכר לישראל מנלן?

תירוץ: אמר קרא: (שמות כא) **והפדה**, מלמד שמגרעת פדיונה ויוצאה.

קושי: אשכחן אמה העבריה, הואיל ומיקדשה בכסף מיקניא בכסף, עבד עברי מנלן?

תירוץ: אמר קרא: (דברים טו) **כִּי יִמְכֹּר לָךְ אֶחָיִךְ הָעֲבָרִי אוֹ הָעֲבָרִיָּה וְאַעֲבָד**

ee ימ, מקיש עברי לעבריה.

קושי: אשכחן מכרוהו ב"ד, הואיל ונמכר בעל כורחו, מוכר עצמו מנלן?

תירוץ 1: יליף (דברים טו) **שְׂכִיר** (ויקרא כה) **שְׂכִיר**.

קושי: הניחא למאן דיליף **שְׂכִיר שְׂכִיר**, אלא למאן דלא יליף **שְׂכִיר**

שְׂכִיר מאי איכא למימר?

תירוץ 2: אמר קרא: (ויקרא כה) **וְכִי תִשְׁעֶה**, מוסף על ענין ראשון, וילמד

עליון מתחתון.

נמכר לעכו"ם	אמה עבריה	נמכר ע"י ב"ד	מוכר עצמו
מכסף מקנתו	והפדה	כִּי יִמְכֹּר לָךְ אֶחָיִךְ הָעֲבָרִי אוֹ הָעֲבָרִיָּה	שְׂכִיר (מוכר עצמו) שְׂכִיר (ע"י בית דין)
			וְכִי תִשְׁעֶה , מוסף על ענין ראשון, וילמד עליון מתחתון.

שאלה: ומאן תנא דלא יליף **שכ"ר שכ"ר**?

תשובה: האי תנא הוא; דתניא: דעת תנא קמא:

תנא קמא		רבי אלעזר
המחלוקת	המוכר עצמו	מכרוהו ב"ד
	נמכר לשש ויתר על שש	אינו נמכר אלא לשש
	אינו נרצע	נרצע
	אין מעניקים לו	מעניקים לו
	אין רבו מוסר לו שפחה כנענית	רבו מוסר לו שפחה כנענית
הצעה 1 למחלוקת	דתנא קמא לא יליף שכ"ר שכ"ר ור"א יליף שכ"ר שכ"ר !	

הצעה אחרת להבנת המחלוקת: אמר רב טביומי משמיה דאביי: דכולי עלמא יליף **שכ"ר**

שכ"ר, והכא בהאי קרא קמיפלגי

ר' אלעזר	תנא קמא	
לך - ולא ליורש (אם מת האדון והשאייר רק בת או אח)	זה - ולא מוכר עצמו	וצמדק ee je יט
להרצאת אדון הוא דאתא	לך - ולא ליורש	וצמדק אחרינא
ההיא לגזירה שוה הוא דאתא; דתניא, רבי אליעזר אומר: מנין לרציעה שהיא באזן ימנית? נאמר כאן כאן ונאמר להלן (ויקרא יד) כאן , מה להלן ימין, אף כאן ימין.	אזנו שלו - ולא אזנו של מוכר עצמו.	וצמדק אדני' את כאן כאן

